

Nefndasvið Alþingis
Þórshamri v/Templarasund
150 Reykjavík

24. mars 2000
Snr. 002/SF

Efni: Frumvarp til laga um mat á umhverfisáhrifum

Vísað er til erindis umhverfisnefndar Alþingis, dags. 28. febrúar, þar sem óskað er umsagnar Náttúruverndar ríkisins um frumvarp til laga um mat á umhverfisáhrifum.

Náttúruvernd ríkisins fagnar tímabærri endurskoðun laga nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum. Náttúruvernd ríkisins telur þó að ákveðnir annmarkar séu á frumvarpinu og gerir eftirfarandi athugasemdir við það:

2. gr.

Hér ætti að taka fram að andrúmsloft sé einnig innan gildissviðs laganna. Náttúruvernd ríkisins leggur því til að 2. gr. verði breytt:
Lög þessi gilda um allar framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif hvort heldur er á landi, í lofti, í landhelgi eða í mengunarlögsögu Íslands.

3. gr.

Náttúruvernd ríkisins telur að bæta verði við skilgreiningum á nokkrum hugtökum til að lagatextinn verði nógu skýr. Um er að ræða skilgreiningar á eftirtöldum hugtökum:

Mengunarlögsaga,
þéttbýli,
EES-nefnd,
verndarsvæði.

Varðandi verndarsvæði má t.d. benda á skilgreiningu á náttúruverndarsvæðum í lögum nr. 44/1999 um náttúruvernd. Til náttúruverndarsvæða teljast friðlýst svæði, önnur svæði og náttúrumyndanir sem eru á náttúruminjaskrá og afmörkuð svæði á landi og sjó sem njóta verndar samkvæmt öðrum lögum vegna náttúru eða landslags.

Við upptalningu í skilgreiningu á orðinu umhverfi í j-lið 3. gr. verði bætt orðinu jarðmyndanir. Skilgreiningin verði þá þannig:

j. Umhverfi: Samheiti fyrir menn, dýr, plöntur og annað í lífríkinu, jarðveg, jarðmyndanir, vatn loft, veðurfar og landslag, samfélag, heilbrigði, menningu og menningarmiljar, atvinnu og efnisleg verðmæti.

2. mgr. 5. gr.

Náttúruvernd ríkisins telur til bóta að í þeim tilvikum sem fleiri en ein framkvæmd er fyrirhuguð á sama svæði sé hægt að meta umhverfisáhrif þeirra sameiginlega. Stofnunin telur þó að hér verði að kveða fastar að orði og að skylt eigi að vera að meta

sameiginlega umhverfisáhrif matsskyldra framkvæmda sem fyrirhugaðar eru á sama svæði. Því leggur stofnunin til að 2. mgr. 5. gr. hljómi þannig:
Í þeim tilvikum er fleiri en ein framkvæmd er fyrirhuguð á sama svæði skulu umhverfisáhrif þeirra metin sameiginlega.

Náttúruvernd ríkisins telur mikilvægt að einnig séu metin sameiginlega umhverfisáhrif þeirra framkvæmda sem háðar eru hvor annarri en eru ekki fyrirhugaðar á sama svæði. Þetta á t.d. við þegar ljóst er að ekki verði ráðist í framkvæmd nema önnur framkvæmd hafi farið fram á undan. Er þá ekki ásættanlegt að metin séu umhverfisáhrif síðari framkvæmdarinnar án þess að metin séu um leið umhverfisáhrif þeirrar fyrri, sbr. mat á umhverfisáhrifum stóriðju, virkjunar, háspennulínu milli virkjunar og iðjuvers og vegagerð vegna framkvæmdanna. Því leggur Náttúruvernd ríkisins til að eftirtalinni setningu verði bætt við 2. mgr. 5. gr.:

Einnig skulu metin sameiginlega umhverfisáhrif framkvæmda sem háðar eru hvor/hver annarri.

3. mgr. 5. gr.

Í 3. mgr. 5. gr. segir að ráðherra sé heimilt að fenginni umsögn Skipulagsstofnunar að ákveða að tiltekna framkvæmdir séu ekki háðar mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögnum. Í slíkum tilvikum skuli ráðherra ákveða hvort fara skuli fram annars konar mat á umhverfisáhrifum og hvaða aðgang almenningur skuli hafa að þeim upplýsingum sem safnað er. Einnig getur ráðherra heimilað að mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar samkvæmt þessari grein og 6. gr. fari fram með öðrum hætti en fyrir skipað er í lögnum.

Náttúruvernd ríkisins telur að hér sé verið að fara inn á vafasamar brautir. Ekki er skilgreint í lögnum hvað felst í annars konar mati á umhverfisáhrifum né hvað fælist í því að matið færi fram með öðrum hætti en fyrirskipað er í lögnum. Slík málsmeðferð vekur óvissu um málsmeðferð enda óljóst í hverju hún er fólgin. Samkvæmt tilskipun Evrópusambandsins getur aðildarríki þegar sérstaklega stendur á undanskilið framkvæmd eða hluta hennar frá mati á umhverfisáhrifum. (Í tilskipuninni segir orðrétt: „Without prejudice to Article 7, Member States may, in exceptional cases, exempt a specific project in whole or in part from the provisions laid down in this Directive”). Í frumvarpinu er heimildin til undanþágu frá mati á umhverfisáhrifum því mun opnari en í tilskipuninni. Náttúruvernd ríkisins telur vafasamt að hægt sé að gefa undanþágur sem þessar enda yrði þá tilgangi laganna ekki náð.

Í athugasemdum við 5. gr. lagafrumvarpsins segir eftirfarandi um þá tillögu að ráðherra geti heimilað að mat á umhverfisáhrifum fari fram með öðrum hætti en fyrir skipað er í lögnum:

„Þessi tillaga er sett fram í ljósi reynslunnar en sú málsmeðferð að framkvæmd skuli vera ákveðin löngu áður en hún hefist, t.d. um staðsetningu eða umfang, á ekki við um allar framkvæmdir. Dæmi um slíkt er framkvæmd sem er þess eðlis að hún verði ekki metin í heild sinni á þeim tíma sem þarf til að vinna áfram að undirbúningi framkvæmdar eða ekki sé hægt að ákveða fyrir fram nákvæmlega staðsetningu hennar, t.d. borholu.”

Náttúruvernd ríkisins telur ekki ásættanlegt að tímaskortur ráði því hvort framkvæmd fari í mat á umhverfisáhrifum eða ekki. Stofnunin telur að hugsanleg umhverfisáhrif framkvæmdar eigi að vega þyngra en tímaskortur og að náttúran eigi að njóta vafans. Leggja verður þá skyldur á herðar framkvæmdaaðila að þeir vandi vel til undirbúnings framkvæmda og geri ráð fyrir þeim tíma sem þarf til að meta umhverfisáhrif þeirra. Benda verður á að tvímælalaust bera að meta umhverfisáhrif rannsókn- og vinnsluborhola samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum enda ekki aðeins

staðsetning borhola sem valdið getur neikvæðum og óafturkræfum umhverfisáhrifum heldur einnig annað jarðrask sem framkvæmdunum fylgir, s.s. vegagerð, gerð borstæða, vatnstaka o.fl.

Náttúruvernd ríkisins gerir einnig athugasemd við að ráðherra skuli eiga að ákveða hvaða aðgang almenningur skuli hafa að þeim upplýsingum sem safnað er. Með þessu er verið að opna fyrir það að hægt verði að takmarka aðgang almennings að upplýsingum um viðkomandi framkvæmd og þar með koma í veg fyrir að almenningur geti að fullu gert sér grein fyrir áhrifum framkvæmdarinnar. Markmið laganna er m.a. að kynna fyrir almenningi umhverfisáhrif framkvæmda sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og mótvægisáðgerðir vegna þeirra og að almenningur komi að athugasemdum og upplýsingum áður en úrskurður um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar er kveðinn upp, sbr. c-lið 1. gr. Með því að leyfa aðeins takmarkaðan aðgang almennings að upplýsingum væri tilgangi laganna ekki náð og réttur almennings skertur. Ljóst er að þar með myndi annars konar mat ekki fela í sér sambærilegt mat og gert er ráð fyrir í lögnum. Þá bendir Náttúruvernd ríkisins á að samkvæmt þessari grein frumvarpsins ber ráðherra að tilkynna EES-nefndinni á hvaða forsendu undanþága er veitt og láta sameiginlegu EES-nefndinni í té þær upplýsingar sem almenningur hefur aðgang að. Hér er sem sagt opnað fyrir það að einnig sé hægt að takmarka þær upplýsingar sem EES-nefndinni eru veittar um framkvæmdir sem veita á undanþágu. Náttúruvernd ríkisins telur að veita beri EES-nefndinni allar tiltækar upplýsingar um viðkomandi framkvæmd.

Undanþágur af þessari gerð ætti að einskorða við framkvæmdir sem varða almannaheill.

Náttúruvernd ríkisins bendir jafnframt á að ákvæði sem þetta getur skapað vandræði vegna jafnræðisreglunnar. Sú spurning hlýtur að vakna hvort ekki sé hrint af stað umsóknum frá framkvæmdaaðilum um aðra málsmeðferð en fyrirskipað er í lögnum. Náttúruvernd ríkisins bendir á að með því að gera minni eða meiri kröfur en almennt er getur ríkið verið að skapa sér skaðabótaskyldu.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að ósamræmi er við lagatexta og texta í athugasemdum við frumvarpið. Í lagatextanum segir að ráðherra geti heimilað að mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar geti farið fram með öðrum hætti en fyrirskipað er í lögnum þessum en samkvæmt athugasemdum við frumvarpið skal ráðherra áður en hann tekur ákvörðun leita álits Skipulagsstofnunar, leyfisveitanda og annarra aðila eftir því sem við á. Náttúruvernd ríkisins telur að leita eigi álits viðkomandi aðila, sbr. athugasemdir við frumvarpið.

7. gr.

Við síðustu setningu 7. gr. bætist við:

...og annarra eftir eðli máls hverju sinni.

Með þessari breytingu verður gætt samræmis við 6. gr. frumvarpsins.

6. mgr. 10. gr.

Samkvæmt 6. mgr. 10. gr. skal Skipulagsstofnun kynna framkvæmdaraðila umsagnir og athugasemdir sem berast við athugun stofnunarinnar og honum gefinn kostur á að svara þeim eða skýra þau atriði sem þar eru tilgreind. Enn fremur segir að framkvæmdaraðila skuli gefinn a.m.k. viku frestur til að fara yfir fram komnar umsagnir og athugasemdir.

Skipulagsstofnun mun fram að þessu hafa sent framkvæmdaraðila þær athugasemdir sem gerðar hafa verið við framkvæmdir sem auglýstar hafa verið samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum og gefið honum kost á því að svara þeim.

Umsagnaraðilum eða öðrum þeim sem gert hafa athugasemdir við viðkomandi framkvæmd hefur hins vegar ekki verið gefinn kostur á að sjá athugasemdir framkvæmdaraðila eða svara þeim á annan hátt. Með þessu er því einungis verið að tryggja andmælarétt framkvæmdaaðila og er þar með hallað á hlut þeirra sem gera athugasemdir við framkvæmdir. Náttúruvernd ríkisins leggur því til að 6. mgr. 10. gr. verði felld út.

Í 6. mgr. 10. gr. segir enn fremur að hefjist framkvæmdir ekki innan tíu ára frá úrskurði Skipulagsstofnunar skal stofnunin ákvarða hvort mat á umhverfisáhrifum hinnar fyrirhuguðu framkvæmdar skuli fara fram að nýju samkvæmt lögum.

Náttúruvernd ríkisins mælist til þess að ofangreindur frestur verði stytur enda eru tíu ár langur tími og viðhorf manna til umhverfismála taka örum breytingum. Einnig geta margvísleg ný gögn eða ný þekking komið fram á tíu árum sem breytt geta afstöðu manna til tiltekinna framkvæmda. Því leggur Náttúruvernd ríkisins til að framkvæmdir verði að hefjast eigi síðar en innan fimm ára.

15. gr.

Mati á umhverfisáhrifum er ætlað að sýna fram á hver verða umhverfisáhrif af ákveðinni framkvæmd. Þetta leiðir til þess að starfsleyfi hljóta að þurfa að taka mið af úrskurði matsins. Þessa grein þarf því að skýra betur. Vissulega er hægt að hefja vinnu að starfsleyfi fyrir þekktu þætti. Hins vegar geta aðstæður verið þannig að gera verði auknar kröfur þegar niðurstöður mats á umhverfisáhrifum liggja fyrir. Niðurstöður matsins eiga að leggja grunn að starfsleyfi.

17. gr.

Í 17. gr. frumvarpsins segir að leyfisveitendur hafi eftirlit með því að framkvæmd sé í samræmi við leyfi og úrskurð um mat á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum þessum og fari um eftirlitið samkvæmt hlutaðeigandi lögum.

Eitt af þeim vandamálum sem hefur fylgt núverandi lögum er að ekki er neinn ákveðinn aðili sem sér um að fylgja eftir úrskurðum um mat á umhverfisáhrifum. Það að leyfisveitendur hafi eftirlit með framkvæmdinni leysir að mati Náttúruverndar ríkisins ekki allan vandann. Samkvæmt skipulags- og byggingarlögum skal sveitarstjórn gefa út framkvæmdaleyfi fyrir meiri háttar framkvæmdir. Því ber að gefa út framkvæmdaleyfi fyrir þær framkvæmdir sem fallist er á í mati á umhverfisáhrifum. Náttúruvernd ríkisins telur vafasamt hvort að t.d. lítil sveitarfélög hafi burði til þess að framfylgja því að farið sé eftir úrskurðum skipulagsstjóra eða umhverfisráðherra. Einnig er í sumum tilfellum leyfisveitandi jafnframt framkvæmdaraðili eða hefur hagsmuna að gæta, t.d. þegar sveitarfélög eru meðeigendur. Náttúruvernd ríkisins telur því nauðsynlegt að hlutlaus aðili framfylgi því að farið sé eftir úrskurðum um mat á umhverfisáhrifum. Framkvæmdina má útfæra á ýmsan hátt.

Náttúruvernd ríkisins bendir einnig á að í sumum tilfellum gefur fleiri en eitt sveitarfélag út framkvæmdaleyfi og vantar þá aðila sem hefur heildaryfirsýn yfir framkvæmdina. Þá getur verið óljóst hver veitir framkvæmdaleyfi t.d. varðandi endurheimt votlendis.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að í lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum er að finna sektarákvæði, sbr. 16. gr. laganna. Náttúruvernd ríkisins telur æskilegt að í endurskoðuðum lögum verði sektarákvæði og heimild til að stöðva framkvæmdir sé ekki farið að úrskurði.

Ákvæði til bráðabirgða

Náttúruvernd ríkisins leggur til að ákvæði I til bráðabirgða verði felld út enda u.þ.b. sex ár síðan lögin um mat á umhverfisáhrifum tóku gildi. Hlýtur það að teljast nægur aðlögunartími fyrir framkvæmdaraðila.

Athugasemdir við 1. og 2. viðauka

1. VIÐAUKI

2. tl. iii

Í framtíðinni má búast við að aukning verði í byggingu minni virkjana m.a. vegna breytinga á raforkulögum. Slíkar virkjanir geta valdið umhverfisspjöllum engu síðar en vatnsorkuvirkjanir með uppsett rafafli 10 MW eða meira enda ráðast umhverfisáhrif virkjana að miklu leyti eftir því á hvaða svæðum þær eru reistar. Náttúruvernd ríkisins leggur því til að allar vatnsorkuvirkjanir undir 10 MW verði tilkynningaskyldar.

9. tl.

Samkvæmt núverandi lögum eru allir flugvellir matsskyldir. Í athugasemdum við frumvarpið segir að lagt sé til að miðað verði við stærðarmörk í tilskipun Evrópusambandsins, þ.e. 2.100 m langar flugbrautir. Þannig sé tryggt að stórir flugvellir sem kunna að hafa umtalsverð umhverfisáhrif fari í mat á umhverfisáhrifum.

Náttúruvernd ríkisins telur að ákvæði um matsskyldu flugvalla eigi að vera óbreytt frá núverandi lögum, þ.e. allir nýir flugvellir séu matsskyldir. Stofnunin bendir á að lengd flugbrauta á Íslandi er undir 2.100 m á öllum flugvöllum nema Keflavíkurflugvelli, sjá töflu hér að neðan. Því væri það aðeins einn flugvöllur á Íslandi sem væri háður mati á umhverfisáhrifum væri ráðist í byggingu þeirra nú.

Náttúruvernd ríkisins bendir einnig á að með því að hafa stærðarmörk á lengd flugbrauta til að ákvarða matsskyldu er verið að skapa hættu á því að byrjað verði á litlum flugvöllum sem eru undir mörkunum til að komast hjá mati á umhverfisáhrifum og flugbrautirnar lengdar síðar meir.

Flugvöllur	Flugbraut		
	Lengd (m)	Breidd (m)	Br. m. öryggissv.
Akureyri	2000	45	300
Keflavík (1)	3065	60	
Keflavík (2)	3065	60	
Keflavík (3)	3054	60	
Keflavík (4)	3054	60	
Reykjavík N-S	1749	45	
Reykjavík A-V	1453	45	
Reykjavík SV-NA	960	30	

10. tl.

Samkvæmt núgildandi lögum er lagning nýrra vega ávallt háð mati á umhverfisáhrifum. Í frumvarpinu er lögð til sú breyting að stofnbrautir í þéttbýli og nýir vegir utan þéttbýlis sem eru 10 km eða lengri verði háðir mati á umhverfisáhrifum.

Jafnframt verði háð mati enduruppbygging vega utan þéttbýlis þar sem nýlagning samkvæmt áætlunum nær yfir a.m.k. 10 km svæði (*hlýtur að eiga að vera lengd*).

Að mati Náttúruverndar ríkisins ætti ákvæðið að vera óbreytt frá núverandi lögum, þ.e. allir nýir vegir eru matsskyldir. Stofnunin bendir á að vegaf framkvæmdir geta haft umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér. Skiptir þar ekki máli hversu langur vegkaflinn er heldur yfir hvers konar land fyrirhugaður vegur liggur. Mjög stuttur vegkafl getur t.d. valdið náttúruspjöllum og eyðilagð merkar náttúruminjar og þannig haft mun neikvæðari umhverfisáhrif en langur vegkafl (jafnvel margir km) sem liggur um svæði sem ekki hefur sérstakt náttúruverndargildi. Vegna þessa er mikilvægt að fram fari mat á umhverfisáhrifum fyrir allar fyrirhugaðar vegaf framkvæmdir. Fram til þessa hefur Vegagerðin óskað eftir úrskurði umhverfisráðuneytis um það hvort tiltekin vegaf framkvæmd sé háð mati á umhverfisáhrifum ef um er að ræða veigalitlar breytingar á núverandi vegi og hægt er að sýna fram á að framkvæmdin muni ekki hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Í flestum tilfellum hefur úrskurður fallið á þann veg að ekki sé um matsskylda framkvæmd að ræða. Náttúruvernd ríkisins getur ekki tekið undir það að óvissa hafi ríkt um matsskyldu vega, sérstaklega utan þéttbýlis, eins og haldið er fram í athugasemdum við frumvarpið. Sé hægt að sýna fram á að vegaf framkvæmd hafi ekki umtalsverð umhverfisáhrif er hún ekki matsskyld.

Náttúruvernd ríkisins bendir einnig á að sama hætta skapast hér og við lagningu flugvalla ef breytingarnar ganga í gegn, þ.e. að þeim vegaf framkvæmdum sem eru yfir 10 km verði skipt niður í búta sem eru innan við 10 km langir til að losna við að mat á umhverfisáhrifum vegagerðarinnar. Í töflu hér að neðan er yfirlit yfir lengd þeirra vegkafla sem farið hafa í mat á umhverfisáhrifum á árunum 1996-2000. Af þeim 34 framkvæmdum sem þar eru taldar upp eru aðeins 8 framkvæmdir þar sem lengd vegarkaflans fer yfir 10 km. Sú breyting á lögnum sem frumvarpið gerir ráð fyrir myndi því þýða að flest allar vegaf framkvæmdir á Íslandi væru ekki háðar mati á umhverfisáhrifum. Því má bæta við að efnistaka er hluti af vegaf framkvæmdum og þarf töluvert af efni til þeirra flestra. Staðsetning og stærð efnistökusvæða skiptir ekki síður máli en staðsetning vegarins sjálfs, sem og frágangur að verki loknu. Þá getur heildarefnisþörf vegna vegaf framkvæmda verið yfir stærðarmörkum sem tilgreind eru í 5. gr. núgildandi laga þó hver náma um sig sé undir þeim mörkum.

Náttúruvernd ríkisins telur að ákvæði um matsskyldu vega eigi að vera óbreytt frá núgildandi lögum.

Vegaframkvæmdir 1996-2000	Lengd vegar (km)
Hringvegur um Höragsá á Síðu	1,8
Djúpvvegur nr. 61 um austanverðan Ísafjörð	14,3
Vegur nr. 56 yfir Vatnaheiði eða Kerlingarskarð	16,5 vs. 17,4
Hafravatsvegur: Suðurlandsvegur – Úlfarsfellsvegur	6,5
Ólafsvíkurvegur og Útnesvegur á Snæfellsnesi	5,3 af nýjum, 6,1 endurbætt
Borgarfjarðarvegur um Vatnsskarð eystra	6,6
Hringvegur um Stóra-Sandfell í Skriðdal	1,2
Þverárfjallsvegur, Skagastrandarvegur - Sauðárkrókur	38,0
Vatnshamraleið / Borgarfjarðarbraut	11,4
Hringvegur, Smyrlabjargará - Staðará	11,7
Tvöföldun Hringvegur frá Nesbraut að Víkurvegi	1,4
Grenivíkurvegur, Fagribær – Grund	6,1
Tindastólsvegur í Skagafirði	4,0

Suðurfjarðarvegur um Selá	1,1
Barðastrandarvegur nr. 62, Móra – Skjaldvararfoss	5,1
Snæfellsnesvegur nr. 57, Búlandshöfði	8,2
Þingvallavegur frá Steingrímsstöð að Þjóðgarðsmörkum	11,8
Laugarvatnsvegur, Úthlíð – Múli	4,0
Þjóðvegur 32, Þjórsárdalsvegur um Sámsstaðamúla	3,5
Hringvegur úr Langadal að Ármótaseli	44,3
Hringvegur um Fossárvík	2,9
Borgarfjarðarbraut frá Flókadalsá að Kleppjárnsreyk.	6,0
Borgarbraut og Dalsbraut, Akureyri	1450 m og 780 m
Hringvegur frá Skóghlíð að Urriðavatni á Fljótsdalshér.	8,5
Hringvegur um Gljúfursá og Öxl á Vopnafjarðarströnd	3,2
Seyðisfjarðarvegur yfir Eyvindará við Egilsstaði	800 vs. 1800 m
Vesturlandsvegur, Hringvegur í Hvalfirði um Botnsvog	1,1
Seyðisfjarðarvegur á Fjarðarheiði	5,3
Snæfjallastrandarvegur milli Hvannadalsár og Þverár	2,3
Sprengisandsleið um Þóristungur, neðan Hrauneyjaf.	4,0
Þjórsárdalsvegur um Gaukshöfða	7,7
Míslæg gatnamót Reykjanesbrautar og Fífuhvammsv.	1,5
Hringvegur um Kálfastrandarvoga og Markhraun	4,4
Hringvegur um Fljótsheiði	9,8

11. tl.

Náttúruvernd ríkisins leggur til að allar hafnir verði tilkynningaskyldar.

19. tl.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að stærðarmörk varðandi þaueldi fyrir alifugla og svína eru það há að aðeins allra stærstu búin hér á landi væru í dag háð mati á umhverfisáhrifum, líklega aðeins 4 stærstu svínabúin, 1 kjúklingabú og 1 hæsnabú. Stofnunin telur eðlilegt að hér á landi verði stærðarmörkin lægri en þau sem tilgreind eru í tilskipun Evrópusambandsins enda um að ræða viðkvæmari viðtaka og er náttúrulegt niðurbrot efna einnig hægara en víðast hvar í Evrópu. Náttúruvernd ríkisins leggur til að fyrir stærðarmörk þaueldis verði viðmiðunargildi Norðurlanda notuð en þar er gengið lengra en í tilskipun Evrópusambandsins, m.a. vegna hægari niðurbrots efna á Íslandi en víðast hvar í Evrópu.

21. tl.

Náttúruvernd ríkisins telur að viðmiðunarmörk varðandi efnistöku séu of há enda fáar námur á landinu sem ná tilgreindum stærðarmörkum. Auðvelt er að fara í kringum þetta ákvæði með því að opna fleiri en minni námur. Náttúruvernd ríkisins leggur því til að ákvæðinu verði breytt og það hljómi þannig:
Efnistaka þar sem áætluð efnistaka raskar 10.000 m² svæði eða stærra eða er 50.000 m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 10.000 m² svæði eða stærra, samanlögð efnistaka er 50.000 m³ eða meiri eða þar sem vinnslutími er áætlaður 5 ár eða lengri.

22. tl.

Náttúruvernd ríkisins telur ekki rétt að hækka viðmiðunarmörk varðandi matsskyldu háspennulína. Hér verður sams konar hætta á ferðinni og sú sem varðar stærðarmörk fyrir lagningu vega og flugbrauta. Hægt er t.d. að reisa raflínu sem byggð er skv. teikningu fyrir 66 kV raflínu en einangra hana í fyrstu fyrir lægri spennu. Einfalt er síðan að auka einangrun með því að bæta við skálum þannig að raflínan beri hærri spennu, þ.e. 66 kV.

****** Náttúruvernd ríkisins telur að við 1. viðauka beri að bæta ákvæði þess efnis að framkvæmdir sem að ofan greinir og fyrirhugaðar eru á verndarsvæðum skuli ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum, óháð stærð framkvæmda.

Viðauki II

Í athugasemdum um lagafrumvarpið segir um 2. viðauka að í II. viðauka tilskipunar 97/11/EB séu eingöngu taldar upp framkvæmdir án þess að tilgreind séu stærðarmörk eða önnur viðmið, svo sem varðandi staðsetningu. Í 2. viðauka frumvarpsins er hins vegar gerð tillaga um stærðarmörk og viðmiðanir varðandi staðsetningu sem takmarka hvaða framkvæmdir skuli tilkynna til Skipulagsstofnunar skv. 6. gr. Í athugasemdunum segir jafnframt að þar sem sett hafa verið stærðarmörk á framkvæmdir í 2. viðauka hefur verið gengið út frá því að almennt megi gera ráð fyrir að viðkomandi tegundir framkvæmda neðan stærðarmarkanna hafi ekki í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Náttúruvernd ríkisins telur að í frumvarpinu eigi ekki að ganga skemur en í tilskipun Evrópusambandsins heldur eigi Íslendingar fremur að hafa þann metnað að gera vel í umhverfismálum og ganga lengra en tilskipunin segir til um. Í tilskipuninni er þó boðið upp á tvo valmöguleika varðandi ákvörðun um það hvort framkvæmd í 2. viðauka skuli háð mati á umhverfisáhrifum, annars vegar að skoða hvert tilfelli fyrir sig og hins vegar að aðildarríki setji viðmiðunarmörk. Náttúruvernd ríkisins telur að tvímælalaust eigi að velja fyrri kostinn. Til áréttingar má t.d. benda á að í lið 1 d. er gert ráð fyrir að aðeins sé hægt að krefjast mats á umhverfisáhrifum fyrir skógrækt sem er 40 ha eða stærri. Það er 8 sinnum meira landsvæði en þegar um er að ræða efnistöku (5 ha) samkvæmt viðauka 1 þar sem taldar eru upp framkvæmdir sem ávallt eru háðar mati á umhverfisáhrifum. Áhrif skógræktar geta t.d. verið mikil á líffræðilega fjölbreytni.

1. tl.

Náttúruvernd ríkisins telur að viðmiðunarmörk fyrir framkvæmdir sem taldar eru upp í þessum tölulíð séu of há og eðlilegast að ekki séu sett stærðarmörk fyrir þessar framkvæmdir, sbr. umfjöllun hér að ofan. Þá verður ekki betur séð en að þau stangist m.a. á við ákvæði í nýjum lögum um náttúruvernd. Til dæmis eru hér taldar upp vatnsstjórnunarframkvæmdir vegna landbúnaðar, þar með taldar áveitu- og framræsluframkvæmdir, á 10 ha svæði eða stærra eða verndarsvæðum. Samkvæmt lögum nr. 44/1999 um náttúruvernd eiga hins vegar ákveðnar landslagsgerðir að njóta verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er, þ.m.t. mýrar og flóar, 3 hektarar að stærð eða stærri og stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að stærð eða stærri. Þetta er því óásættanlegt.

Undir þessum tölulíð er talin upp nýræktun skóga á 40 ha svæði eða stærra eða á verndarsvæðum og ruðningur á náttúrulegum skógi sem til samans nær yfir 10 ha svæði eða stærra eða er á verndarsvæði.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að samkvæmt lögum um náttúruvernd skal stofnunin ásamt Skógrækt ríkisins vinna að verndun og eftirlit með náttúrulegum birkiskógum og skógum til útivistar. Ekki skal að óþörfu eyða eða spilla gróðri með mosa-, lyng- eða hrísrif eða á annan hátt. Þá segir í 6. gr. laga nr. 1955 um skógrækt „Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr, þannig, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað, enda sé það gert í samráði við skógarvörð. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að breyta landinu í tún eða græða upp skóg að nýju á öðru jafnstóru svæði og hafa byrjað á því innan tveggja ára.“ Því verður ekki betur séð en að það brjóti í bága við ofangreind lög að gera ráð fyrir að viðmiðunarmörk fyrir ruðning á náttúrulegum skógi verði 10 ha.

Náttúruvernd ríkisins bendir einnig á að ekki er skilgreint hvað falist geti í framkvæmdum til endurskipulagningar á landareignum í dreifbýli en þar er miðað við landsvæði sem er stærra en 10 ha. Miðað við þetta væri hægt að hefja nýskógrækt á 10 ha svæði án þess að tilkynna verði slíkt til Skipulagsstofnunar.

Náttúruvernd ríkisins leggur til að við lið 1-e bætist:

„...og stærra uppgræðsluaðgerðir sem hætt er við að hafi áhrif á verndarsvæði.“

2. tl. (c)

Náttúruvernd ríkisins bendir á að um er að ræða borun eftir jarðhita á lághitasvæðum þar sem ölkeldur, laugar eða hverir eru á yfirborði. Þetta eru svæði sem eiga að njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd. Ekki þarf að vera um djúpborun að ræða til að framkvæmdir geti haft umtalsverð umhverfisáhrif á slík svæði.

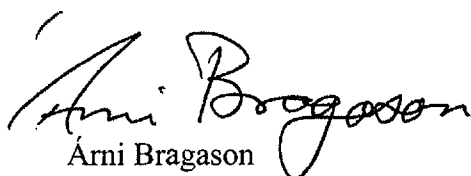
Náttúruvernd ríkisins bendir enn fremur á að ekki er skilgreint hvað átt er við með djúpborun og því vantar skilgreiningu á hugtakinu. Stofnunin bendir jafnframt á að yfirleitt er rætt um djúpborun ef borað er niður á u.þ.b. 1000 m dýpi eða meira. Sé miðað við það dýpi er ljóst að ekki myndu margar holur falla undir þetta ákvæði. Náttúruvernd ríkisins leggur því til að í þessum tölulið komi orðið **jarðborun** í stað orðsins **djúpborunar**.

10. tl. (b)

Taldir eru m.a. upp allir nýir vegir utan þéttbýlis á verndarsvæðum og á svæðum sem eru á náttúruminjaskrá. Af þessu má ráða að svæði á náttúruminjaskrá teljist ekki til verndarsvæða. Náttúruvernd ríkisins ítrekar að svæði á náttúruminjaskrá eiga að teljast til verndarsvæða og að taka beri m.a. mið af skilgreiningu á náttúruverndarsvæðum við skilgreiningu á verndarsvæðum.

Hvað varðar athugasemdir við liði **2a.**, **10a.**, og **10b.**, sjá athugasemdir við viðauka 1.

Virðingarfyllst,

Arni Bragason
forstjóri

Sigrós Friðriksdóttir
sviðsstjóri